

Libbe Kooistra en het molenvirus

Begin jaren tachtig fietste Libbe Kooistra ('inmiddels over de zestig') langs molen Joeswert in Feerwerd op weg van de stad Groningen naar Schouwerzijl waar hij toen woonde. Molenaar Rolf Wassens was druk bezig in de molen en Kooistra, nieuwsgierig als hij was, wilde toch eens weten hoe die molen in elkaar zat. 'Van het een kwam het ander en Rolf nodigde me uit: "kom maar eens langs".'

Molenvirus

Er waart inmiddels een ander virus rond, maar voor Kooistra sloeg het molenvirus toen toe. En hij is Joeswert trouw gebleven. 'Ik kwam hier een paar keer per week. Er was nog een vrijwilliger actief, Jacob Oosterhof. Jacob was een geweldige timmerman. Jacob en ik besloten op een gegeven moment de opleiding tot vrijwillige molenaar te gaan volgen. We moesten daarvoor naar Vierhuizen waar de bekende Bernard Dijk instructeur was. Bernard Dijk was een oude watermolenaar, hij werkte bij Bremer [molenbouwer – red.] in Adorp. Een echte vakman en een echte Groninger. Daar heb ik een boel van geleerd. Op de molen Eolus aan het Aduarderdiep hadden we eens in de zoveel weken theorie. We begonnen om 20:00 uur eerst met koffie met koek en sterke verhalen en dan kwam de theorie. Uiteindelijk ben ik geslaagd in Enumatil.

Malen

Ik feite kon ik, dankzij Rolf, al draaien met de molen voordat ik naar die cursus ging maar er gaan jaren overheen om zelfstandig te kunnen malen. Het heeft mij zeker drie, vier jaar gekost om echt goed meel te krijgen. Dat komt natuurlijk ook omdat ik het naast mijn baan deed. Als je elke dag in de molen bent, dan

sta je constant met je vingers in die maalbak, in de zak. Als het te grof is dan voelt het scherp, dan zit er iets te veel gries in op het moment dat het beneden in de maalbak komt. En soms is het te fijn dan wordt het een soort kauwgomachtige substantie. Tussen fijn en scherp zit het ideale punt: dan is het goed.

Tarwe uit de Kaukasus

Wij krijgen verschillende soorten graan. Tarwe, spelt en rogge, maar vooral tarwe. Er ligt meestal zo'n twaalf ton tarwe in de molen opgeslagen, dat komt in een keer binnen. En na de aankoop van de tarwe komt het voorwerken door Dirk Doeglas. Dirk is sinds een aantal jaar eigenaar van het maalbedrijf Joeswert. Hij koopt de tarwe in, slaat het op en bevochtigt het. De droge tarwe komt uit de Kaukasus of Oekraïne. Het inschatten hoeveel water er bij 1000 kg komt doet Dirk, hij heeft daar kijk op. Je moet dat aanvoelen of het niet te veel vocht krijgt. Dan moet het een dag intrekken. Het bevochtigen gebeurt in de mengketel. Daarna gaat het naar boven met de jakobs ladder of elevator. Ik maal en stop het in de zakken en zorg dat het maalgoed weer naar beneden gaat.

Het weer

Daarnaast houd ik het weer in de gaten, tegenwoordig heb je hele interessante websites, de hele week zit ik op Windfinder. Ik kijk naar de wind voor de komende dagen, daar begin het werk mee. Die websites zijn niet erg ambachtelijk. Bernard Dijk keek gewoon naar de lucht en zei "Morgen is 't malen en overmorgen is 't niks". Bij goede wind heb ik aan het eind van de dag 1000 kg gedraaid. Dat is dan tarwe, tarwebloem, en het kan ook nog op diezelfde dag spelt zijn, spelt-

bloem, of spelt volkoren, roggebloem, rogge volkoren. Dan ga ik tevreden naar huis, zeer tevreden. Meestal kom ik tevredener thuis dan dat ik 's morgens weg ga!

Publiek

Publiek en werken op de molen: soms bijt dat elkaar. Als je op volle kracht maalt is het niet vertrouwd dat je er mensen bij hebt. Dat is het verschil tussen een molen waar beroepsmatig wordt gemalen en een molen waar een vrijwillig molenaar maalt waar publiek bij aanwezig is. Bij ons staat de productie voorop. Als ik hier in mijn eentje ben, en dat ben ik vaak, dan kun je er geen mensen bij hebben, dat is niet vertrouwd, en dat vooral vanwege de veiligheid. Het product zal er niet minder om worden maar je moet voortdurend ogen in je achterhoofd hebben: wat doen die mensen? Met de beste intentie staan ze te kijken en dan lopen ze zo weer omhoog of ze lopen naar buiten. Je hebt er wel hekjes staan zodat men niet tegen het gevlucht aanloopt maar het blijft een onprettige situatie zowel voor mij als voor de bezoeker. Het is beter om de molen te sluiten als je voor productie gaat malen. Bij een heel slap windje, als het heel zachtjes gaat, is een bezoeker van harte welkom maar heel vaak gaat het slecht samen. Voor demonstratiemalen kun je van te voren een afspraak maken. Dan pas ik mij dusdanig aan dat de productie op de tweede plan komt en de demonstratie op het eerste plan. Het zit dus net even anders in elkaar op een productiemolen dan op een, met respect, hobbymolen.

Molenbiotoop

Om goed te kunnen malen is windvang belangrijk. Vroeger had je op het Groninger land geen bomen,

maar het weidse, open landschap is verdwenen. Voor de oorlog, dat blijkt wel uit oude foto's, was alles kaal, de huizen staan vol in de wind. Inmiddels is dat veranderd. 's Winters is dat anders maar in de zomer blijven er voor onze molen maar twee goede richtingen met maalwind over. Met het bestuur werken we aan de realisatie van een goede biotoop.'

Leren pellen en billen

Terug naar het malen. 'De productie komt in zakken en wordt met het aflaattouw naar beneden gestuurd. Het volkoren komt in de mengketel. Je maalt met een partij van twaalf ton en je wilt een constant product en ja, dit is geen fabriek, soms zit er een klein verschilletje in, iets fijner of iets scherper. Het komt op de eerste zolder in de mengketel en daar draait het anderhalf uur in de rondte. Het meel komt in zakjes, in papier per 25 kilo en een touwtje erom. Dat wordt het afgeleverd aan een aantal bakkers en aan particulieren, de zogenaamde thuisbakkers.

Als ik over niet al lange tijd met pensioen ga zou ik dit werk intensiever willen gaan doen. Ik heb dan meer tijd en dat virus waar we het over hadden, dat molenvirus, wordt niet minder. Ik zie mezelf vaker in de molen. En ik zou dan ook nog wel iets nieuws willen leren, bijvoorbeeld pellen en het billen van de stenen. Het is me nooit geluk om dat te leren omdat ik daar geen tijd voor had, maar na mijn pensionering zou ik nog dolgraag willen leren de stenen te scherpen. Als jullie de Groninger pelcursus nieuw leven inblazen dan mag je mij meteen op de wachtlijst zetten. Proefdraaien met testleerlingen? Prima; zet mij maar op nummer 1, dat doe ik graag.'